

ROLAND S

Årsskrift 2011 för Sällskapet Roland Svenssons Vänner

STYRELSEN OCH FUNKTIONÄRER

i Sällskapet Roland Svenssons vänner

Berndt Festin, ordförande

Saltsjöqvarns Kaj 1
131 71 Nacka
Tel: 08 7180140
Mobil: 070 5640041
berndt.festin@ownit.nu

Torbjörn Svensson, vice ordförande

Björkuddsvägen 10
132 37 Saltsjö-Boo
Tel: 08 7479680
Mobil: 0708 246435
torbjorn@saltsjon.nu

Lars Rune, protokollsekreterare

Kvarnvägen 2
181 42 Lidingö
Tel: 08 7317766
Mobil: 070 7526689
larsrune765@gmail.com

Anna Ter-Borch, kassör

Mejramsgränd 11
137 36 Västerhaninge
Tel: 08 50023628
Mobil: 070 5523309
anna.ter-borch@sbc.se
anna.terborch@gmail.com

Göran Eriksson, ledamot

Solängsvägen 59
192 54 Sollentuna
Tel: 08 7540710
Mobil: 070 7551715
gema.sollentuna@telia.com

Jan Wigren, ledamot

Oxelvägen 9
185 33 Vaxholm
Tel: 08 54131990
Mobil: 0708 848849
janwigren@telia.com

Ragnar Zedell, ledamot

Själagårdsgatan 2
111 31 Stockholm
Tel: 08 210239

Sten Erickson, ledamot

Centralvägen 53 A
184 32 Åkersberga
Tel: 08 54065066
Mobil: 073 6252054
stenokerstin.erickson@home.se

Harry Rågvik, redaktör

Lövångersgatan 17
162 63 Vällingby
Tel: 08 378929
Mobil: 070 2668124
harry.ragvik@naturvetarna.se

Britt Fogelström, ledamot

Ramsmora
130 43 Möja
Tel: 08 57164209
Tel: 070 5397323
britt@vahine.se

Birgitta Nilsson, ledamot

Strindbergsvägen 1
760 19 Furusund
Tel: 0176 84122
Mobil: 070 3109888
birgitta.yxlan@hotmail.com

Ulf Ragnerstam, webmaster

Bergsvägen 6
14171 Segeltorp
Tel: 0702 422730.
ulf@sponsor.se

Gunnar Bengtsson, klubbmästare

Musikvägen 1
131 62 Nacka
Tel: 08 4111490
Mobil: 0709 388904

Christer Nettelbladt, arkivarie

Högbergsgatan 83 5tr
118 54 Stockholm
Tel: 08 6421776
christernettelbladt@comhem.se

INNEHÅLL:

Årskrönika.....	4
Sällskapet på plats på "Allt för sjön"	9
Fyra år vid rodret.....	10
Roland Svensson på Valdemarsudde.....	14
Brödjobbet på Askkobbarna.....	16
Beställ biografen över Roland Svensson.....	20
Dagbokfrån Tristanda Cunha.....	21

REDAKTIONSKOMMITTÉN

Sten Erickson

Jan Wigren

Harry Rågvik

www.rolandsvenssonsallskapet.se

Kontakta gärna styrelsens ledamöter för förslag och synpunkter!

ÅRSKRÖNIKA

Roland Svensson skriver i sin dagbok den 3 april 1949:

”Våra Ramsmoraår i Erikssons stuga lider mot sitt slut. Vi söker något nytt! Vi har nått klimax av lyckliga år – och bör bereda oss på motsatsen.”

Roland kom till Möja och Ramsmora i mitten på 1930-talet. Han hade lärt känna en gast hos Jacob Wallenberg som hette Calle Lindberg. Calle bodde med sina bröder och sin mor Lovisa på halvön Holmen alldeles söder om Ramsmora fiskeläge. Där kom han att vistas som inneboende och så småningom hyresgäst hos Sven Eriksson under sina frekventa besök på ön.

Men Roland Svenssons popularitet bland Möjaborna gör att han inte behöver vänta länge på besked om ett nytt sommarviste. I dagboken redan den 13 april skriver han lättad: ”Gustavs fru ringer och meddelar en glädjande nyhet. Vi ska bo på St Tornö, bli granar med Tage’s och John’s. Få egen brygga och båthus.”

Och inte nog med det. Några år senare blir det också en ateljé högt uppe på berget med en betagande utsikt mot Tornösund. Det är ett enkelt prefabricerat hus från Ockelbo som han genom goda vänner får köpa till ett facilt pris. Under flera år har vi inom sällskapet diskuterat om det skulle vara möjligt att återuppföra denna byggnad på en för besökare mer tillgänglig plats än Tornö. Realismen i detta projekt ökade betydligt när sällskapets medlemmar, Britt och Sune Fogelström, erbjöd en plats på sin mark alldeles invid Ramsmora ångbåtsbrygga. Bryggan gränsar dessutom i söder just till halvön Holmen!

Den gamla ateljébyggnaden tål knappast att flyttas men inredningen står orörd kvar.

I ett nyuppfört hus skulle därför ateljéinteriören kunna bevaras. Med en mindre utställningslokal skulle detta kunna bli ett litet Roland Svenssonmuseum. Att detta blir en attraktion för Möja insåg Värmdö byggnadsnämnd som beslutade om strandskyddsdispens i maj. Vid ett möte på länsstyrelsen i början av sommaren ställde sig också landshövding Per Unckel positivt inte minst med tanke på vilken betydelse ett Roland Svensson museum skulle få för Möjas framtida utveckling som besöksmål i skärgården. Efter Per Unckels alltför tidiga bortgång i början av hösten har det kommit många bevis på hur uppskattad han var för sitt engagemang för skärgårdens utveckling och som också gett honom en plats i skärgårdsbornas hjärtan.

Arkitekten Johan Schmalensee, som är medlem i sällskapet, har skapat en byggnad, ca 60 kvm, som på ett spännande sätt kombinerar ateljé- och utställningsytorna och som kommer att smälta väl in i omgivningarna vid ångbåtsbryggan. En kuriositet i sammanhanget är att Johan som barn bodde granne med Roland Svensson vid Mälartorget. Familjerna umgicks och Johans far, arkitekten Artur von Schmalensee, var en av Rolands seglärvänner.

Nu återstår det som är den kanske svåraste nöten att knäcka – finansieringen. Men vi är säkra på att ”tajmingen” är rätt. Både den succéartade utställningen på Waldemarsudde med imponerande över 100 000 besökare och Ulf Sörensons magnifika biografi, som sålts i över 2 000 ex av en upplaga på 3 000, har tveklöst bidragit till att ge Roland Svenssons konstnärsgärning en ny aktualitet.

Bygglov kommer att sökas och även delfinansiering från EU:s landsbygdsprogram. Men det kommer också att krävas annan finansiering och här är vi tacksamma för idéer och uppslag från sällskapets medlemmar!

Lördagen den 28 maj gjorde Sällskapet i samarrangemang med Skärgårdsmuseet en mycket minnesvärd heldagsresa i Roslagen. Resvärd var vår Göran Eriksson. Som nybliven Roslagsambassadör hade han planerat en resa så späckad med attraktioner att man efteråt kände sig som en äkta Rospigg! Det började med ett besök på Roslagens Sjöfartsmuseum i Älmsta. Denna absoluta klenod för den med minsta sjöfartsintresse! Det är Sjöfartsmuseet som varje år arrangerar den populära postrodden över Ålands hav. En ny mycket sevärd attraktion är det prisbelönta Båthuset som tillkom 2002 och där bl. a. riggade postroddsbåtar och gamla motorer av alla de slag visas.

Efter detta besök var det dags för en stärkande lunch på Väddö Gårdsmejeri. På mejericaféet intog vi de läckraste ostpajerna och efteråt kunde vi förse oss med gårdsmejeriets egna ostar, som efter avsmakning fick en strykande åtgång!

Därefter ställdes färden ytterligare en bit norrut mot Grisslehamn och Albert Engströmmuseet. En utmärkt guide visste att berätta om dennes konstnärliga gärning kryddat med humoristiska anekdoter. Vi fick också veta att ateljén längst ut på udden fick uppföras endast med villkoret att utsidan mot havet skulle målas vit mot havet för att kunna tjänstgöra som ett viktigt sjömärke för förbipasserande fartyg. Så Albert kunde skatta sig lycklig att GPS:en inte fanns på hans tid!

Efter ett givande besök i Grisslehamns fiskehamns butik ställdes kursen mot Harald Lindbergs Rumshamn på Björkö – resans absoluta höjdpunkt. Där togs vi emot av

Harald Lindbergs dotter Kerstin Djerf och hennes son konstnären och skärgårdskännaren Anders. Harald Lindberg och Rolands Svensson var ju nära vänner – Harald några år äldre och kanske lite av mentor för Roland under de första konstnärsåren. Kerstin

är en mycket charmerande person och hon gav oss en intressant och oförglömlig stund i Haralds ateljé. Anders var vår ciceron på gården och den som har träffat honom vet att han inte lider någon brist på berättartalang inte minst när det gäller skärgården!

Efter kaffe och smörgås på Svanbergas gemytliga gästgiveri var det en grupp ovanligt pigga (med tanke på den något sena timmen) och synnerligen nöjda resenärer som klev av bussen vid Odenplan.

På initiativ bl.a. av Sällskapet arrangerades i Briggen Tre Kronors regi en segling i Roland Svenssons och Sven Barthels kölvatten helgen den 27 – 28 augusti. Flera av Sällskapets medlemmar deltog i denna kryssning som blev sällsynt lyckad. Mycket tack vare ett fantastiskt seglingsväder för ett fartyg av Briggens kaliber men också den initierade guidningen under resan av vår Ulf Sörenson och Barthelkännaren Tom Roeck Hansen. Gissa om båtfolket som låg i hamnen vid Björkskär fick bråttom att få upp kamerorna när Briggen för fulla segel i 11 knop länsade genom denna trånga led. Det var inte långt från Briggens hittillsvarande hastighetsrekord som enligt uppgift är 13 knop!

Efter idogt och framgångsrikt arbete av Sten Erickson har Sällskapet nu kunnat teckna hyresavtal på en alldeles utmärkt arkivlokal i Åkersberga. Det sker genom ett samarbete med Österåkers kommun som har framtida planer på ett museum för skärgårdskonst där Roland Svensson självfallet skulle ha en given plats. Vår nye arkivarie Christer Nettelbladt har sett till så att alla arkivalier nu kommit ”hem” inklusive de arkivskåp som vi tacksamt kunnat förvara hos Victory Hotel.

Vi arbetar vidare under ledning av vår webbmaster Ulf Ragners-tam med att utveckla vår hemsida, som numera har adressen www.rolandsvenssonsallskapet.se Gå in på den med jämna mellanrum

så håller ni er uppdaterade om vår verksamhet även mellan årsskrifterna!

I denna årsskrift har vi fokuserat en hel del på Tristan da Cunha. Det främsta skälet till detta är att den unika och efterlängtdade kryssningen till denna avlägsna ögrupp i Sydatlanten nu äntligen blir av. Med Torbjörn Svensson som befälhavare lägger MS Island Sky loss från Kap Verdeöarna den 8 december och beräknas efter strandhugg på Ascension och St Helena nå Tristan da Cunha lagom till julafton. Flera medlemmar kommer att delta. Själv har jag tyvärr inte möjlighet men kan kanske trösta mig med att rederiet Noble Caledonia (www.noble-caledonia.co.uk) planerar nya kryssningar till Tristan i lite olika varianter både 2012 och 2013.

I "Bilder och minnen" skriver Roland Svensson: "Varför blev den ensliga ön i Sydatlanten en så central del av mitt liv? Delvis berodde det på att jag 1945 fick i min hand en avhandling av den norske vetenskapsmannen, professor Peter A. Munch, 'The Sociology of Tristan da Cunha'. Han var en av medlemmarna i en norsk expedition som från december 1937 till mars 1938 vistades på ön för att studera det lilla samhället som existerade där – trots extremt isolerade förhållanden.

Något år senare kom en svensk utgåva med en förkortad sammanfattning av expeditionens resultat under titeln 'Tristan da Cunha. Den Ensamma Ön.'

Det var märkliga böcker att läsa och begrunda för den som är fånglad av kombinationen ö och människa. Jag tyckte det var en sannsaga i nutid om isolering, uthållighet, gemenskap och förnöjsamhet."

Och visst är väl detta på något vis den röda tråden genom Roland Svenssons konstnärskap både som målare och författare!

Berndt Festin

SÄLLSKAPET PÅ PLATS PÅ "ALLT FÖR SJÖN"

Roland Svenssons vänner var även 2011 på plats vid den stora utställningen "Allt för sjön". Vår monter var belägen i C-hallen där veteranbåtsklubbar, Ångbåtsföreningar, Skärgårdsmuseet ,

Från vänster: Lola Wolf, monteransvarige Christer Nettelbladt och vår ordförande Bernt Festin

Fyrsällskapet med flera fanns representerade. Vår monter var välbesökt. Mycket beroende på utställningen på Valdemarsudde som blev en stor framgång. Även Ulf Sörenssons förnämliga biografi "Roland Svensson - Ömänniskan" lockade en folk till oss Boken

gick att beställa i montern, för att efter mässans slut skickas ut av förlaget Max Ström. Vi fick ca 50 beställningar. För övrigt fanns till försäljning böcker, svartvita litografier, kort med R:S-motiv, Mapp med Litografier och en hel del annat. Vi visade också som förra året tre videofilmer om och med Roland.

Det verkar ha blivit ett nytt intresse för Roland och hans konstnärsskap både genom utställningen och biografien. I sanning en stimulerande vecka.

TACK ALLA NI SOM STÄLLDE UPP I MONTERN OCH HJÄLPTE TILL.

Christer Nettelbladt

Foto Jan Wigren

FYRA ÅR VID RODRET

Efter fyra inspirerande och lärorika år lämnade jag ordförandeskapet i Roland Svenssons Vänner vid årsskiftet i januari 2011.

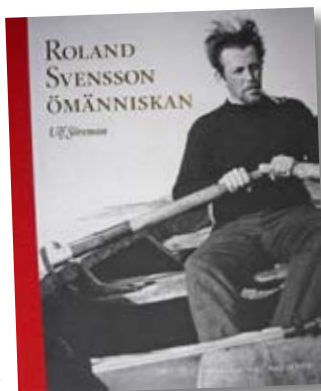
Redan när Sällskapet bildades 2003 var ambitionsnivån hög. Göran Eriksson, som tog initiativ till Roland Svenssons Vänner, drömde bl a om en utställning med konstnären. Han tog därför 2006 kontakt med Waldemarsudde, vars nya intendent Elsebeth Welander-Berggren visade sig intresserad. Redan i januari 2007, när jag tillträtt som ordförande, hölls ett första sammanträde på Waldemarsudde.

Vibrationerna kändes positiva och vid detta sammanträde blev det gemensamma målet en Roland Svensson utställning på Waldemarsudde 2010. "Gräddes på moset" skulle naturligtvis vara om vi även då kunde presentera en biografi över Roland.

I utställningsdelen var vi ense om ett gemensamt arbete bl a för insamling av material. Vi förutsatte ett stort engagemang från styrelse och medlemmar. Detta kom att infrias.

Att producera en biografi krävde emellertid pengar, som vi inte hade, och en god författare. Göran Eriksson tog då kontakt med familjen Wallenberg som via en fond bistod med medel som räckte till författararvode. Genom professor Bo Grandin kopplades vi ihop med författaren Ulf Sörenson, som vi tecknade kontrakt med.

Vi hade flera förlag på förslag men först när Bokförlaget Max Ström tackade jag kunde vi andas ut. Utställning och biografi var i hamn. Toppen! Jag vill personligen tacka Jeppe Wikström för hans satsning på vår biografi. Biografin krävde stora resurser och jag förutsätter

att alla medlemmar i Sällskapet har köpt det praktfulla verket.

På Waldemarsudde planerades för en mycket stor utställning, vilket krävde många verk. För urval och bedömning av lämpliga verk utsågs en arbetsgrupp från Roland Svenssons Vänner. Den bestod av Göran Eriksson, Jan Wigren, Harry Rågvik, Anna Ter-Borch och undertecknad. Från Waldemarsudde kom Göran Söderlund, som skulle svara för utställningen. Vidare deltog Ulf Sörenson och som expert kallades professor Bo Grandien.

Via bl a vår medlemskår fick vi tips och tillgång till ett stort antal bilder. Göran Söderlund svarade för kontakterna med museer och privata samlare.

När gruppen sammanträdde för första gången hemma hos mig i Åkersberga hade vi över 1000 bilder att ta ställning till. Hur bantar man 1000 bilder till ca 200? Fram till 450 bilder gick det ganska bra, men sedan blev det svårare. Gruppen var ibland oense men Bo Grandin och Gösta Söderlund gav oss vägledning. När materialet bantats till lämplig omfattning lämnade Bo Grandien gruppen och Göran Söderlund övertog ansvaret för den sista gallringen inför utställningen.

Parallellt med urvalet av konstverk samlade Ulf Sörenson material till biografien. Familjen Svensson lämnade värdefulla bidrag. Ulf gjorde många intervjuer och företog en båtresa i Roland Svenssons fotspår runt de skotska öarna.

På resan träffade Ulf många av Rolands vänner från hans omfattande resor i över världen. Som kronan på verket resta Ulf i november 2009 till Tristan da Cunha där han fick möta Rolands gamla vänner bland öborna och studera deras strävsamma liv ca 175 mil från närmaste fastland.

Biografien blev ett verk på 320 sidor med ca 450 bilder – en av de mest omfattande konstnärsbiografierna i Sverige hade därmed ägnats Roland Svensson.

Allt förberedelsearbete för utställningen var nu klart och till den 16 september 2010 inbjöd Waldemarsudde alla våra medlemmar

*Sten Erickson överlämnar blommor till Gösta Söderlund,
till vänster professor Bo Grandien*

till en förhandsvisning tillsammans med pressen.

Dagen efter välkomnade 1e intendent Elsebeth Welander-Berggren till vernissage. Professor Bo Grandien höll ett inspirerande invigningstal där han berättade om Roland Svensson och hans konst.

Inför en fulltalig publik hade jag det stora nöjet att tacka Elisabeth Welander-Berggren och Gösta Söderlund för deras omfattande arbete med utställningen. Talet kröntes med en blomsterbukett till båda.

Ett stort projekt för en liten förening var i hamn! Utställningen, som kom att förlängas en månad, blev en stor succé. Den sågs av ca 100.000 besökare, vilket är rekord för Waldemarsudde!

Utan hängivet arbete av många av våra medlemmar hade denna utställning, som placerat oss på kartan, inte varit möjlig att genomföra. Tack för er stora och viktiga insats!

Slutligen vill jag även tacka min gamla styrelse för fyra härliga

år, då vi tillsammans bl a sjösatt vår årsskrift och klarat äventyret med biografi och utställning.

Med saknad har jag dragit mig tillbaka men ser framför mig en förening som i Roland Svenssons namn utför nya stordåd.

Vi seglar med förlig vind”

Sten Erickson

Peter Wallenberg får "Ensliga öar"

När biografin blev färdig ville vi överlämna ett exemplar av specialutgåvan till Peter Wallenberg, som tack vare hans generösa bidrag möjliggjorde att biografen kunde skrivas. Vi fick möjlighet att överlämna boken i höstas. Tillsammans med boken fick han även originalmanuskriptet till "Ensliga öar". Det var en mycket tacksam uppgift att göra detta.

Peter Wallenberg blev mycket glad. Och uppskattade verkligen gåvan. Han berättade om sina minnen av Roland framförallt i samband med seglingar med Peters far Markus Wallenberg, som han gjorde i sin ungdom och där Roland ofta deltog.

Göran Eriksson

ROLAND SVENSSON PÅ WALDEMARSUDDE

Den 18 september 2010 öppnade utställningen Roland Svensson med över 200 verk i skilda tekniker, alltifrån teckningar och första utkast fram till skimrande akvareller och praktfulla oljemålningar. Dessutom visades ett stort antal böcker och annan dokumentation med anknytning till Roland Svenssons rika konstnärsliv – skärgårdens skildrare i ord och bild samt världsresenären.

Utan all den hjälp jag fått från Sällskapet Roland Svenssons Vänner och dess styrelse hade denna utställning inte varit möjlig att genomföra. Under tre års tid pågick förberedelserna och planläggningen av utställningen, en omfattande retrospektiv, och under den tiden träffades arbetsgruppen regelbundet. Dessa möten var alltid lika stimulerande och bidrog till att ge projektet en klar och fast form med sitt representativa urval. När jag så här i efterhand tittar igenom det samlade arbetsmaterialet, upptäcker jag bland mängden av sparade dokument, en hel del protokoll och löst förda minnesanteckningar från dessa trivsamma sammankomster, som i de flesta fall ägde rum i Biblioteket på Waldemarsudde.

Jag vill rikta ett alldeles speciellt tack till Sten Erickson, en av de absoluta eldsjälarna bakom projektet, för all hjälp jag fått i arbetet. Det blev många uppfriskande telefonsamtal och en och annan god lunch som avnjöts i det vackra Åkersbergahemmet. Jag vill också rikta ett speciellt tack till Anders Fröman som trots sin sjukdom ställt upp och delat med sig frikostigt från sitt arkiv och gedigna vetande. Av största värde var hans samlade verkförteckningar med ägaruppgifter som baserade sig på den grundläggande inventering av konstnärens verk som Anders och hans medhjälpare genomfört. Samtliga föremålskategorier fanns representerade i arkivet: Olje-

målningar, akvareller, pasteller, blandteknik och litografier. Många innehavare av verk i privat ägo har genom Anders hjälp således kunnat spåras och kontaktats av museet. Samtliga har visat sig synnerligen positiva till projektet och ställt sina verk till utställningens förfogande.

Bland dokumenten återfinner jag några ark med ”tumnaglar”, d.v.s. enkla, små foton från ett besök i augusti 2008 i ateljévillan i Storängen, där konstnärens son Torbjörn tog emot oss och visade oss runt. Eftersom villan skulle säljas och mycket av lösöret skingras fick vi nu möjlighet att välja ut en del båtmodeller och andra intressanta föremål, även konst och dokumentation av intresse för utställningen. En stor mängd konstnärsmaterial, redskap, penslar, färger m.m. från Rolands ateljé i villan har senare tagits om hand av Sällskapet Roland Svenssons Vänner. Detta material kommer säkert vara av stort intresse för ett framtida Roland Svenssonmuseum! I en specialauktion av Roland Svenssons kvarlåtenskap, som Stockholms Auktionsverk anordnade i sina lokaler i Frihamnen våren 2009, kunde vi tack vare den hjälpsamhet Auktionsverkets personal visade oss, spåra ägare till intressanta litografier, akvareller och pasteller som behövdes för utställningen. På så sätt blev utställningen komplett och representativ i urvalet.

Utställningen Roland Svensson blev en stor succé och den kunde tack vare det stora publikintresset förlängas med en månad till den 20 februari 2011. Det var en stor glädje för oss att kunna visa den och på så sätt bidra till att hålla intresset och kunskapen om konstnärskapet levande och aktuellt. Ett stort tack till alla inblandade!

Göran Söderlund

I:e intendent, Prins Eugens Waldemarsudde

BRÖDJOBDET PÅ ASKKOBBARNA

De låga smala Askkobbarna med sina slipade hällar ligger tätt efter varandra, bildande en strimma vettande mot Björkskärsfjärden. De ingår i den del av Möjaskärgården som brukar kallas Bergbo skärgård, för Roland Svensson hjärtpunkten i hans och Svens Barthels skärgård. Innanför ligger Hjortronkobbén där Vårdkasens vänner alltjämt brukar träffas, och det är inte heller långt till Barthels Sillö eller Inra Ljusskär, där Roland och Ingrid upplevde sin första sommar tillsammans 1940.

Det var också under en utflykt till Askkobbarna sommaren 1940 som de prövade barkbåtar i en av de grunda och av havet ständigt förnyade bassängerna, ”hällkaren” – en akvarell av en av barkbåtarna skulle bli omslagsbild för Barnens Dagblad.

Flera anteckningar i dagboken vittnar om vad öarna betydde för honom. Den 24 augusti 1949 skrev han:

”Sol och laber vind - nu är tiden att driva omkring i hemmavatten – runt Skarpö fjärd – Ådskär – Hjortronkobb – Askkobbar.

Att ensam somna med boken på näsan – att sköldpaddslukt, 100årigt sakta betrakta enkla ting – att icke förstå annat än sin egen obetydlighet i alltings relativa vara eller icke vara.”

Men året därpå, sent i oktober då regnbyarna kom med jämna mellanrum, konstaterade han under en färd genom ögruppen att Askkobbarna ”gått förlorade”. En tandläkare hade köpt dem och ”som alltid när pengarna tynger sin man mer än förståndet, har det blivit ett skärande intrång i naturen – med överflöd av cement. Kronan på verket är en murad stenpelare krönt av en kopparsköld ”Norra Askkobbarna planerades och bebyggdes 1949.”

Nu bar det sig inte bättre än att familjen kontaktade Roland 1955 och bad honom måla ön med deras nya hus! Från två håll

"Studie av Askkobbarna från öster. Morgonljus.", 15,5 x 56.

dessutom. Den 22 augusti seglade ut han med Ingrid – av en teckning i dagboken att döma i en segeleka. De ankrade mellan Askkobbarna och Hjortronkobb, där han arbetade med skisser till långt in på kvällen. De bjöds på en sen middag i huset och Roland tyckte trots allt att aftonen blev festlig. Men det väntande arbetet ingav honom vanda: "Det är brödmåleri det är frågan om", skriver han och fortsätter:

"Det är en olämplig position för en artist, men dock ofta förekommande. Det är naturligt att man oroas av det ovissa, men jag anser, att ansvaret mot familjen kräver att min konst, eller min yrkeskunskap, skall visa sig vara ett kunnande som kan försörja sin familj.

Men det är svårt, eftersom allt målning och tecknande är så förbundet med känsloliv och lustkänslor."

Det är lätt att glömma att för många konstnärer var - och är - mer eller mindre inspirerande beställningsuppdrag vanliga. Det gällde särskilt de konstnärer som arbetade i realistisk stil och fick beställningar på hus, gårdar och porträtt. Och själva beställningsproblematiken med förväntningar finns naturligtvis även idag. Roland hörde ändå till dem som i hög grad kunde välja och utveckla sina egna motiv bl.a. i litografierna och i arbetet tillsammans med Sven Barthel, även om beställningsuppdragen också kunde vara viktiga. Beställningen på motivet med Askkobbarna måste ändå ha tagit emot. Mitt i öraden skulle han måla in ett hus som han önskat aldrig skulle ha byggts.

”Studie av Askkobbarna i Bergbo skärgård. Kvällsljus. Augusti 1955”, 21,5x58,5 cm.

I sin dagboken prisar han Askkobbarnas skönhet, deras vackra utskärsvegetation och hamnmöjligheter. Och man kan fråga sig om han hade tänkt få tillgång till dem på något vis, han skriver:

”Sedan tjugo år tillbaka har dess öar utgjort mitt drömda paradis. Nu är de sålda, sedan sex år bebyggda. Jag har tillstånd att besöka dem och har nu i uppdrag att porträttera dem. Man måste vänja sig vid mycket, som inte blev som det skulle.”

Redan klockan fem på morgonen nästa dag gick han iland på den lilla Hajkobben, troligen tillsammans med Ingrid. Morgonen var kall, molnen tunga och det blåste hårt från nordväst. Han skriver att han ”målar eller antecknar med akvarellpenseln landskapets struktur”.

På hemvägen hälsade de på 'Fridolf i Strömmen' på Hjortronkobb. Han var 83 år och hade just lagt nät. De fortsatte sedan runt Ådskär, ner genom sundet mellan Yttre och Inre Sillö och ankrade för bad vid Saffranskär innan de var tillbaka på Tornö.

Under arbetet med Roland Svensson-biografen låg jag med segelbåten vid en ö i närheten och tog gummibåten över till Askkobbarna. Det finns flera små hus där och man får säga att sommarhuset nu, sedan det också vuxit upp mer runtomkring, ligger diskret. Jag knackade på och blev vänligt mottagen av sonen och hans hustru. De hade två små akvareller och åtskilliga litografier av Roland Svensson i huset – men de båda akvarellerna av Ask-

Askkobbarna, östra sidan, Fredrikssons hus skymtar till vänster.

kobbarna fanns i deras hem i stan. Sonens minnesbild av hur föräldrarna talat om målningarna var att pappan skulle ha fått dem i födelsedagspresent av mamman – och att han ska ha blivit besviken för att de var alltför enkelt realistiska. Så småningom ska han dock ha börjat uppskatta dem. Och mamman, lär som så många kvinnor, ha blivit lite förtjust i Roland.

Senare sökte jag upp sonen i Stockholm och fick se och fotografera de båda målningarna som är ganska modesta i formatet, betonande ytterskärgårdens långsträckta horisontlinje:

”Studie av Askkobbarna i Bergbo skärgård. Kvällsljus. Augusti 1955”, 21,5x58,5 cm.

”Studie av Askkobbarna från öster. Morgonljus.”, 15,5 x 56.

Döm själv om det blott blev ett brödjobb eller om de också rymmer Roland Svensson kärlek till öarna.

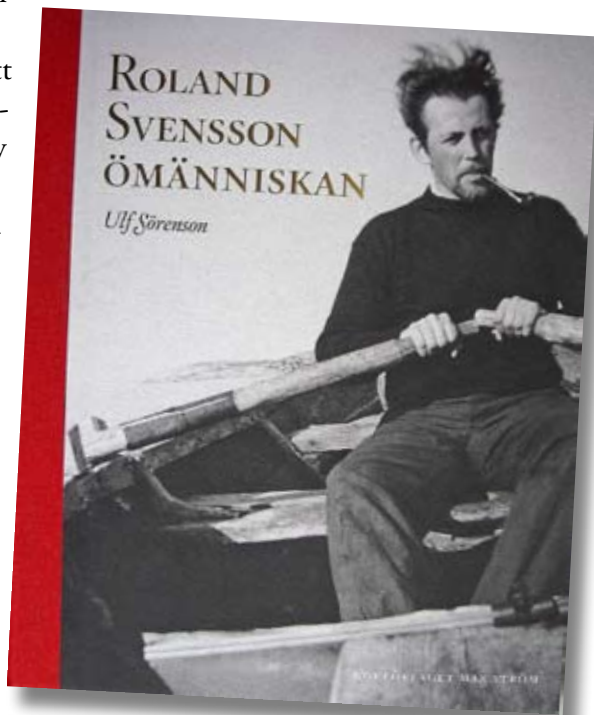
Ulf Sörenson

HÄR KAN DU BESTÄLLA BIOGRAFIN OM ROLAND SVENSSON !

Boken är beställd av Sällskapet Roland Svenssons Vänner och den är skriven av författaren Ulf Sörensson. Ulf har arbetat med boken under två år och den kom ut från förlaget Max Ström september 2010 till invigningen av den stora utställningen av Rolands konst på prins Eugens Waldemarsudde.

Boken omfattar ett mycket rikt bildmaterial från Rolands liv och är på 320 sidor.

Här kan du beställa boken till det förmånliga priset 299:- inkl moms och frakt.

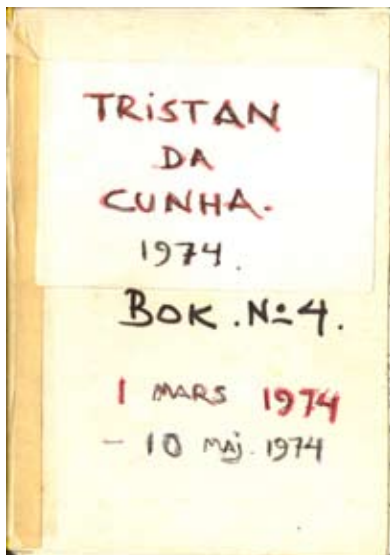
www.

*adlibris.com/
rolandsvensson*

DAGBOK FRÅN TRISTAN DA CUNHA

Utdrag ur Roland Svenssons dagböcker från Tristan.

Böckerna finns hos Sällskapet och har skrivits över från Rolands egna anteckningar av John Ekwall, John har också först över de flesta av Rolands diabilder till digitalt format.

Tisdag den 29 mars.

Mina vänner Sidney och Alice Glass har bjudit mig till middag i deras lilla genuina och välskötta tristanhem. De är båda i min ålder och vår vänskap är gammal. De brukade alltid sköta om mitt lilla hem vid tidigare besök på ön.

Alice och Sids döttrar är gifta med två av de bästa bland ömännen. En är maka till Basil Lavarello, manager för the Factory, den andra är gift med Lars Repetto, Basils närmaste man. Jag ser fram mot aftonen med stor glädje. Jag vandrar sakta upp genom byn – vinkar och hälsar, tittar in till gamla David Hagan, en av de äldre öborna som har en värdighet och stillhet, som kommer från hjärtat. När jag nalkas Sid's hus har vinden mojnat och aftonhimlen är guldfärgad. Deras lilla hus är välpyntat med en prunkande frontgarden utanför norra fasaden. Utsikten är också skön – några låga hus och den öppna vida havshorizonten som ständigt ändrar karaktär.

Frontgarden, som foto och målning

Sid står utanför huset medan Alice vakar över grytor och kastruller vid den lilla eldhärden. Hon har anrättat min favorit-rätt – Fishcakes; mashed potatoes, onions, other vegetables. Rice and carrots. A nice piece of mutton. Vitt vin. I finrummet har man dukat ett litet vackert bord, det blir bara vi tre – för att vi skall kunna prata ostörda om allt som hänt. Vi har växlat brev under alla år och känner varandra väl. När man växlar brev med öborna är det alltid kvinnorna som skriver. Sid och jag har en

liten whisky-pjolt med friskt tristanvatten innan måltiden begynner. Dessa vänner är bland de bästa av öns folk. De har bevarat de gamla tristanbornas tillbakadragna livsstil. Det tar tid att vinna deras förtroende och vänskap, men har man knutit banden så håller de livet ut.

Deras ekonomi är sund och enkel. Den vilar främst på självhushåll. Som pensionärer får de 2½ £ per vecka, vardera. En blygsam summa även på Tristan da Cunha. De har några höns, några kor, grönsaksland som ger morötter, lök, rödbetor, pumpkins och ett persikoträd som är Sid's stolthet. Det har hänt att pojkar pallat persikor från trädet – en händelse som djupt skakar Sid. Man har några välskötta tomatplantor och givetvis fler potatisåkrar än vad de behöva. Sid är 73 år, han spadvänder all jord med egen kraft. Hemmet är skinande blankt i de typiska tristanfärgerna, som är en skala av blå toner.

Man är noga med att bevara sin integritet och lever mest inom familjeklanens lilla sfär. Sid anser inte att han har råd att besöka Puben, men han har heller inget behov därav. Alice går aldrig in i den nya Super-market butiken. När hon hör att det inträffar snatterier, så vill hon inte vistas i dylik lokal. Sid får sköta om den handel de behöver. Som alla öbor har de dock reda på allt som händer, och allt som viskas på ön. Jag får många förtroenden givna – allt ”mellan os”. Därmed tystnadsplikt. Men informationen är alltid

Tvätt-dag

korrekt. De betraktar det nya växande släktet med oro och menar att allt som förr gjorde öborna till en homogen öförsamling är försvunnet i nutid. Vad som mest bekymrar dem är ungdomens bristande respekt för de äldre, de

anser att detta kan skyllas de nya hemmen och ”moderna” lärare från UK. Man lever utan ”takt” och ”Manner”, som de säger. Jag tror att de har rätt i sin kritik – vänlighet och artighet mot äldre var alltid en dygd.

Vår afton förflyter med samma djupa tillfredsställelse, som om jag satt bland mina gamla vänner på Möja. De många åren med tristankontakt har givit mig viss insikt i alla olika personfrågor och andra detaljer som rör det dagliga livet på ön. Det gör att vårt samtal får en dimension, som för mig är ovärderlig. Men det är inte bara allvar vi mumlar om – skämt blandas och roliga incidenter berättas eller upprepas.

Generellt kan sägas att Sid och Alice Glass liv domineras av deras önskan att alltid klara sig själva, aldrig vara beroende av andra, aldrig be om favörer för egen del. Att förvalta det lilla de äger med omsorg. Dessa principer gör att de av naturliga skäl isolerar sig från mängden. Men deras auktoritet tar ingen skada av deras attityd, man vet att de tillhör de öbor som leds av gamla principer. Deras känsla av jämställdhet härstammar från den gamla tiden. Man kan inte klandra den nya tidens Tristanbo, han är offer för en utveckling som präglas av penningen och materialism – och därmed sammanhängande skiktningar i samhället.

Som vanligt så kommer mörkret mitt i livligt samtal – The Factory’s elljus knäpper av kl 22.30 varje natt, utom de dagar när man haft fishing, eller om The Hospital kräver elkraft. Hela samhället är mörklagt, enstaka ljus från någon hydda, eljest mörkt under fjället. När jag vandrar hem är natten stilla, havet sorlar och månen lyser över byn som liksom ligger klämd under fjällväggen – ravinerna tecknar svarta fält i blåljuset från månen.

Onsdag den 30 Mars.

Efter nattens tystnad och vindlöshet kommer en ny dag, som ger oss Tristan-väder. Luften är fuktigt tung, vinden kommer från nord

Hamnen

– och är varm. Stora moln trycker över byn och hårda regnbyar öser vatten över kusten och havet. Den nordliga vinden är tristanbons fiende. Den kan vänligt bryta sjön längs kusten för att någon timme senare vara väldiga krevader, som tvingar fartyget att lämna ankarplatsen och gå ut till sjöss.

F.M.V.Hilary (F.M.V.=Fishing Motor Vessel) kommer in för att lämna sin fångst av förpackad crawfish till M/S Atlantic Isle. Hon försöker styra upp längs sidan av Atlantic Isle, men operationen hindras av den kraftiga sjöhävningen. Alla barges är i arbete trots havets vrånghet. Men det är spänning och oro. Vid middagstid måste båda fartygen hiva upp ankarna och styra bort från redden. De söker lä under ön vid Stony Beach. Kvar ombord är 14 ömän, som blir gisslan till morgondagen.

Viktigt Island Council meeting blir pålyst i stor hast. Peter Day har framfört kritik och varning med anledning av att färre powerboats går ut till arbete under fishingdays. Han menar, med stöd av klara siffror, att öns egna avdelade fiskegrund bör utnyttjas maxi-

malt när fiske är möjligt. Om så inte sker måste han låta någon av de större fiskebåtarna arbeta runt Tristan. Detta oroar ömännen, men de tvingas inse att Tristans existens är beroende av havet. Man kan inte leva i illusionen att frimärksinkomster skall ge Administrationsfonden kapital att anställa alla unga som kommer ut i verksamhet. Behovet av (76)sjöfolk är det centrala i samhällets liv. Män som kan bemästra de svårigheter, som alltid finns vid lossning och lastning på öppen redd.

Idag skulle man ha lämnat Tristan för Cape Town. Alla som skulle medfölja Atlantic Isle har kappsäckar packade och är redo att klättra ombord. Nu får man packa upp igen och vänta på nästa dag.

Jag besöker prästen, en ung man med stor familj, hustru och fem barn. Hans hem var det stökigaste hem jag sett på Tristan. Papper och klädtrasor överallt i rummet, även utanför huset låg skräp i högar. En ovanlig syn i ett EX-Pat's hem. Han är utsänd från Syd-Afrika. Tillhör Högkyrklig-clan. Avser att efter sin tjänstgöring söka invandring till UK. Han anser att alltför många av EX-Pats inte stöder hans verksamhet, han ser dem sällan i kyrkan. Han märker den sjunkande siffran av deltagare och begriper att en ny tid stundar. Jag har en känsla av att han inte orkar streta emot. De inviterar mig till middag – men jag avböjer med artighet.

Värmen är tryckande och regnbyarna tycks stimulera alla flugor som finns på ön – de är tusen, tusentals officials från fiskeindustrin, kreatur, höns och grisarna ger näring. Flugorna är en plåga, som ökar när inte vinden sveper genom byn. Om aftonen är jag bjuden till John Cooper och hans maka. Han är Head-teacher på ön. En 36års man med 4 barn. När jag anländer på avtalad tid är värdfolket fortfarande i kyrkan, som har en gudstjänst varje kväll under påskveckan. Barnen samlas omkring mig och vi har en rar stund tillsammans i väntan på föräldrarna. Efter en halvtimme kommer värdfolket – utan brådska. Vi samtalar avspänt medan barnen tyst leker omkring oss. De vill ogärna gå till sängs, när en

främling är i huset. Ett nytt ansikte är underhållning även för dem. Cooper's är helnykterister och icke rökare. Jag accepterar gärna den livsstilen, även om det innebär bara vatten för mig själv – bortskämd som jag blivit. Omsider går vi till måltiden, som är enkel men smaklig. Vi talar om skolan och hans arbete. Där finns många begåvade ungdomar, flickorna visas bästa resultatet – kanske beroende på att pojkarna inte har ambition. De litar på att de alltid kan finna arbete hos PWD – även om den sektorn idag inte har behov av ökad arbetskraft. (PWD=Public Works Department) Det finns inga större projekt planerade. Sjukhus, ny skola, nya vägar är redan byggda. Flertalet av PWD-männen är sysselsatta under lossning och lastning, eljest består arbetet ofta av att "Clock-in" och "Clock-out". En syssla som till slut kan uppfattas som arbete i och för sig. Farlig tendens att leva utan att behöva visa arbetsresultat.

En händelse som kan betecknas som ett viktig inslag i öns liv har följt genom The Denston College Expedition – man har lovat från den läroanstalten att erbjuda tre platser för begåvade ungdomar från ön. En av platserna är en friplats. Det återstår att se hur många som blir applicanter? Kanske betyder det att de unga som kommer ut i världen inte återvänder, betyder en avtappning av den intelligentare delen av ungdomar? Jag lämnar deras hem efter en fin afton, innan elljuset släcks. Natten ovanligt mörk och stormig.

Torsdag den 31 mars. Skärtorsdag.

Ännu en dag med typiskt Tristan-väder. Den nordliga vinden blåser in

mot kusten, med fuktig värme, som kanske kommer från ekvatorsområdet. Sjön är grov längs kusten, men det finns möjlighet för ömännen att komma ut ur hamnen. Atlantic Isle kommer upp och ankrar utanför byn. F.M.V. Hilary har under gårdagen haft möjlighet att lämpa över last av crawfish till Cape-båten. De hivas i sjöarna och bulben på Atlantic Isle lyfter sig högt över vågtop-

Hamnen

parna. Trots att hon har god last med fisk blir hennes färd till Cape Town, nästan som hon seglar på lätten. Det kan bli en besvärlig resa för passagerarna. Jag är tidigt vaken för att betrakta havet och molnen. Peter Day kommer ned och berättar att han

låtitt meddela alla som skall ombord att vara redo vid kajen klockan 09.00, det kan gälla minuter att slippa ut ur hamnymningen.

Det är också en del av Tristan-livet - att samlas på kajen för att hälsa välkommen, eller för att säga farväl. Denna gång är det inte så många, men alla ex-pats är där för att säga farväl till Colin Redston och hans familj, som skall på semester. Den unga Treasure-officer Chris Jebb är hans ställföreträdare. The Factory-boat ligger klar att slinka ut och starta dansen. Innan avskedet hade Peter och jag en god halvtimme med samtala om gårdagens möte! Han klandrar delvis myndigheter i London att de inte har givit Admin en klar bild av vad som krävs inför framtiden. Det går inte att fortsätta att automatiskt anställa alla som söker tjänst – man måste stimulera de yngre männen att söka sig till fisket, som är betydligt hårdare och som kräver rejäl arbetsinsats – istället för att dröna bort dagarna på land med lön utan knog! Även om öns ekonomi tillåter denna lyx, så innebär det en fara för framtiden. Havet är Tristanda Cunha's vän, men också dess fiende.

Under dagen är jag kallad till ett sammanträde i Government Building, där kommittén för "Svensson-Enstroem Fund" skall samlas i närvaro av sin Honorary President.

Klockan tolv lämnar alla ömän Atlantic Isle med sista båten in till land. Bommarna trimmas, luckorna skalkas – sjöklart! Ankaret

spelas in, tre långa signaler till avsked – och fartyget vänder stäven mot öster och försvinner under rullning mot horisonten. Om 8-9 dygn skall man se Table Bay på horisonten – och vara tillbaka i Storstvärlden.

Sammanträdet för Fondens förvaltare är högtidligt i Governments Buildings Plenisal. Deltagare: Chairman Chris Jebb (Treasurer) Chief Islander: Albert Glass. Mina valda kandidater Pamela Lavarello och Lars Repetto! Catherine Glass och Padre. Jag hälsas välkommen med varma ord, sista protokollet uppläses. Fondens ekonomi reovisas. Planerade åtgärder diskuteras. Den kommande ”skogåvan” diskuteras, och försäljningen därav planeras. Eventuella tillskott till fonden från kommande View Cards diskuteras. A cup of tea serveras. Pamela Lavarello begär ordet och tackar mig för mina insatser (80) i öns historia, som anses vara utan motstycke. Det är svårt att lyssna till så många superlativer, men hon har rätt, delvis. Jag begär ordet och redovisar mina motiv, jag talar om min vän Birger Enströms insats och om min önskan att denna fond skall fortsätta att existera och bli ett föredöme, när det gäller omtanke om öns ”äldre”. Fondens nuvarande kapital är ca 13.000 sv.kr. Under sista julen betalades till hjälp för äldre öbor över 6000 kr. (650 £). Jag påpekade min särskilda önskan att öbornas representanter alltid skall vara tongivande!

Vinden är nordlig och står in från havet med fuktig värme –

Lars Repetto med familj

den ger s.k. ”False Lee” i byn under branten och framkallar en sydlig bakvind, från fjället ut mot havet. Confusing for outsiders.

Jag går ned till Gnis-ten för att försöka få ett samtal till Ingrid i Sverige. Jag hör Kalle Skog-

lund svagt – Ingrid är hos Lif och Oliver. Det gör mig lycklig, och räcker som besked. Om aftonen gästar jag Lars Repetto och hans familj. Ett vackert litet hem. Trina är Lay-teacher i skolan och Lars är ekonomichef för The Factory. Två söner, Paul och Andre. En relativt ung familj, som har bevarat den livsstil som präglad öborna genom generationer. Arbetsglädje, måttlighet och stort behov av integritet, eller stolthet. Måltiden utsökt, med början av Crawfish och sedan serveras Mutton. Jag serveras vin, men familjen ”fastar” när det gäller drycker. ”Lent” är fortfarande allvar.

Långfredag den 1 April. 1983.

Nordlig vind med grov sjö utmed kusten. Ingen kan denna dag lämna ön, även om nödläge uppstod. Det är tung fuktig värme. Alla papper är slaka av fukten, även kläderna klibbar mot kroppen.

Basil Lavarello och Lars Repetto är befriade från den oro de känt en lång tid, när frysrummen varit överfulla med dyrbar fångst. Nu är allt på väg mot världsmarknaden, via Cape Town. Radio-kontakt med ”Atlantic Isle” talar om att fartyget rullar mot Cape med god gång och medsjö, och hoppas kunna göra en snabb seglats om sex dygn. På ön är påskhögtidens långa Gudstjänst den stora händelsen. Långfredagens gudstjänst pågår i tre timmar. Många smyger in i kyrkan och lämnar gudstjänsten efter någon timme, andra deltar hela tiden. Entre och sorti gör man när församlingen är stående och sjunger psalmerna.

Prästen är en otrevlig typ, som utnyttjar de öbor, som är Lay-Readers mer än vanligt. Han är inte omtyckt av öborna! Desslikes, icke av artisten!

Under eftermiddagen har Stephen inbjudit till firandet av hans dottersons 1-åriga födelsedag. Deras dotter Sharon, nedkom med ett gossebarn – fadern är en av de unga männen, men inget äkten-skap har ännu blivit bestämt. Barnet stannar i familjen och celebre-

Prästen

ras idag, som en liten godkänd medlem av församlingen. Nya seder även på Tristan. Jag gör sällskap med Bas och Pamela och medför presenten, som utgörs av en pundsedel.

Under morgontimmarna är jag sysselsatt med att kopiera de dokument som läkaren lånat mig angående församlingen; födselar och dödsfall. En intressant läsning, men alltför tidskrävande. Basil låter mig kopiera alla texter på deras dupliceringsmaskin- en stor lättnad.

Gårdagen var avlöningsdag, efter en strävsam vecka, med mycken övertid, när fartyg ligger på redden. Det kan vara upplysande att presentera några siffror i samband med en sådan dag. Cirka 9000 £ utbetalades för Factory-people och PWD. The Treasurer hade nästan tömt sitt förråd av pundsedlar. Han disponerar cirka 12000 £ in stock.

Öns Super-Market var fylld av köpstark publik. Deras dagskassa var 1600 £. Vilket är en avsevärd summa för ca 85 hushåll. Alla fyllde sina förråd inför påskdagarnas ledighet och högtid. Förr i tiden var Roasted Molly huvudmålet, nu är albatrossungarna på ön fredade, man har fårkött och annan meat i tillräcklig mängd. Alla har inte råd att fylla sina skåp med lyxmat – pensionärerna, som lever på ca 2½ £ per vecka, måste snåla. Även om de flesta har en liten sparad slant som förvaltas hos The Treasurer med en ränta av 6%, så sparar man av tradition.

Byn är tyst under de mörka molnen, som är lägrade över byn – luften fylld av sjödån, stora krevader av brottsjöar blåser upp längs kusten och mängder luften med saltskum och regndrizzle. The Factory-män samlas för att släpa de mindre fiskebåtarna högre upp på

land, för att vara utom räckhåll för havet. I sanning en långfredag, som väl passar dagens ödestunga prediko-text. Slagregn och stormbyar ökar oavbrutet under dagen.

Jag avlägger visit hos The Treasurer för att ordna frågan med försäljningen av de väntade skopaketen. Jag föreslår att man skall betala Cash till "Fonden" för skorna (efter valuation) ur hans kassa och sedan sälja skorna genom canteen – vilket han godkänner. Beträffande de timade snatterierna, vilket oroar alla på ön – så anser han att de måste ha sin orsak i frustration och dålig handledning och uppfostran, inom vissa familjer. Jag skall tala med lärarna om denna fråga. En ökad upplysning från skolan för att skapa stark opinion bland ungdomarna, är en av vägarna. Han, The Treasurer, anser också att inkommande videobanden har skadlig effekt, vilket är helt riktigt – men hur kommer man åt den detaljen utan sträng censur?

Ett viktigt arbete pågår under hela helgen vid The Factory – man installerar ett larmsystem, som skall gälla det maskineri som finns därstädes. Basil och hans närmaste män skall ha små apparater som varskor om något strejkar, dessutom skall en sirén ljuda från taket av Factory. Det är min f.d. medpassagerare, Jannie Joubert, som är ledare av projektet. Fyra man i fullt arbete med de tekniska problemen. Det blir ett nytt inslag i öns liv – ett närmande till storsvarens teknik.

Lördag den 2 April. 1983 PÅSKAFTON

Under gårdagen öste regnet från låga stormskyar – och berget tycktes rasa ned i de djupa ravinerna, där jordmassor och stora stenblock tumlade tillsammans med störtfloden – vinden drev lättare slam och vatten tillbaka upp mot fjället. En makalös demonstration av hur erosion gröper ur berg och formar ny terräng.

I kyrkan kunde inte prästen göra sig hörd när slagregnet vräkte ned över plåttaket. Även öborna intygade att nederbörden var ovan-

ligt häftig – man liknade dagen med de oväder som härjade över ön förliden julhelg (som är Tristanbornas midsommarhögtid).

Mellan slagregnsbyarna ”Bilade” Bas, Pam och jag upp till Stephen’s hus i östra delen av byn för att uppvakta den 1-åriga Leon, (Sharons son med Conrad Glass). De unga har inte hunnit inträda i det äkta ståndet ännu, men avsikten finns. Det är tradition att samlas vid sådan högtid. Värdfolket går runt och inbjuder släkt och vänner. Tidpunkten är flexibel mellan 15.00 och 22.00. Unga flickor hjälper till med att anrätta stora bullar och tårtor och stora fat med sandwiches av mångahanda kompositioner. Det räknas som fint att kunna hitta på nya variationer, och de kommenteras sakkunnigt efteråt. När man träder in i den låga hyddan är kvinnorna samlade i köket, som är första rummet. Någon av väninnorna har barnet i famnen, barnet sover eller skriker. Man betraktar barnet, men undviker att uttala sig om likheten med andra människor. Det kan ibland vara fatalt. Därefter lägger man sin gåva på närmaste bordshörn – gåvan kan vara en pundsedel i ett kuvert! Man fortsätter in till ”The Frontroom” genom en liten korridor, på vägen passerar man sovrummet där alla flaskor står på golvet och där värden eller hans närmaste vänner tronar för att vara redo att därifrån leverera de drycker som man beställer.

I Frontroom, som är hemmets representationslokal står ett stort bord dukat med alla fat som huset äger. Varje millimeter är utnyttjad. I mitten står husmors stolthet – ett stort bakverk i form av siffran 1, bakverket är skapat av socker med många fantasifulla dekorationer i flera färger. Det är hårt som sten och man rör det sällan! Vissa av ökvinnorna anses vara särskilt styva att komponera dessa bakade konstverk – som är festens skådebröd. Vid bröllop antager de flera våningars höjd. Runt väggarna sitter männen med ett glas i nypan, antingen under tystnad, eller också lyssnade till någon som dristat sig att öppna munnen. Man skrattar gärna om möjlighet erbjudes, ”What do you want” är världens invit innan munskenken ilar ut i sovrummet, till sitt lager av öl och sprit. Under en timmes

tid kan man sitta och betrakta varandra, glaset fylls på oavbrutet, om så önskas. Det är ett kommande och gående eftersom tiden är oviktig. När ett par glas av dryckjom är förtärda kommer frågan – Tea or Coffea – Te eller kaffe? Det är s.a.s finalen av visiten. Man får en assiett och reser sig och plockar belevat och blygsamt ut de godbitar som lockar aptiten. Är det folk från The Factory som bjuder förekommer crawfish, som även på ön betraktas som en delikatess i nutid. När mumsbitarna är förtärda bör man tacka och gå sin väg. Det sker med en nick mot värdfolket, innan man klämmer ned luvan över huvudet. Det finns vissa öbor, som ogärna lämnar ett Birthday-party om de anar att flaskor finns öppnade. Då får dom flytta ut till sovrummet, eller sätta sig i ett hörn av köket, och vänta ut andra gäster. Sådant uppförande anses inte vara riktigt fint – men världen är full med people without Manners! Dagen anses lyckad om besökarna varit talrika. Kostnaden för kalaset kan vara anseelig – fyra lådor öl dessutom brandy, gin whisky och sherry som bör bjudas. När en drink serveras på Tristan, så betyder det att glaset fylls upp till brädden – vilket kan vara en olycka för besökaren. Man önskar visa generositet och hälsa välkommen med stil. Det är delvis en tragedi att denna form av förplägnad tog sin början innan öborna kände till mindre glas – och hade större kunskap om drinkarnas förmåga att förändra personligheter.

Basil kör oss hem till ”Managers House”, medan regnet smattar och trummar över bilden. Jag skyndar mig att byta kläder och rusar ut för att försöka fånga den mäktiga synen av vattenfallet och erosionen i bergstupen. Det sprutar ut floder från minst tio platser längs basen. Trots regnrock är jag genomdränkt av vatten inom en halvtimme. Under kvällen behåller jag de sura skorna och klädesplaggen på kroppen, eftersom det är enda sättet att torka dem!

Vi samlas hos Basil och Pamela – för att titta på Slides. Det är ett nytt inslag i ölivet. Några av familjerna har skaffat sig små kameror och bär sig åt som h’outsiders! Men bilderna visas huller om buller, i regel utan kommentar. Det är underhållning och man gläds åt att återse

Säkrade longboats

folk och tärnor i flera perspektiv. Framifrån, bakifrån och från sidan. Särskilt är brudens och tärnornas utstyrslar avancerade – de är alltid komponerade av någon av de yngre fruarna. Bröllop och högtidsdagar finns många bilder från, men inga bilder från någon begravning. Det ämnet är tabu. En jordfästning sker inom 24 timmar efter dödsfall, under anslutning av alla öbor som kan röra sig, och under stor klagan från de närmaste. Alla deltagar eftersom alla är släkt. Kyrkogården är inte ofta besökt, men vähållen genom PWD.

Ett annat inslag i ölivet, som dock tillhör nöjesdelen, är att öborna kan slå sig samman i små grupper och hyra Video-band från Admin, som visas i apparaten som förvaras i biblioteket. Då medför kvinnorna ofta tea och kakor, som serveras under seansen. Dessutom händer det i nutid att man ordnar små partyn utan medverkan av Ex-Pat kolonien.

Det vilar helgdagsstämning över byn. Tyst och människostilla

Begravningståg

är bara havet som larmar och dånar längs kusten. Vita krevader av bränningsskum stiger över strandbrinken till 50 meters höjd. Mörka moln vältrar sig över basen och drar längs fjällsidorna. Men plötsligt försvinner molntaket, himlen djupblå och varm sol. Vinden svänger över till SSV. Väderkasten är oberäknliga på Tristan, man måste vara öbo för att kunna sia om väder.

I de flesta hem förbereder man påskmåltiden, som blir Stuffed Mutton, den förtäres på påskdagen, som också är fastans sista dag. Många bland öborna har ålagt sig Fast under LENT. Drycker och sötsaker är de vanligaste offren.

Prästen har annonserat midnattsmässa, med början klockan 23.00. Den skall pågå till 24.30. Han har också blandat in deras nyfödda barn i den nattliga mässan. Ett flickebarn som skall döpas. Elljuset är avstängt under natten varför ceremonien skall ske med tända ljus och utan elorgelns insats. Anslutningen beror till stor del på nattens väderlek.

Månen är i nedan och det lider mot höst på södra halvklotet. Blomstren i täpporna börjar vissna och sloka – men sommarens

sköna slutfanfar ger ännu glans åt rabatterna; krasse och dahlior. Alla potatisåkrar får vila tills spadarbete åter begynner i augusti månad. Factory och PWD börjar med vintertid efter påsken. Man startar arbetet vid 08.30. Tristan glider sakta in i höst och vinter med några månaders isolering och ylande vindar. Jag har aldrig upplevt vinter på ön – tyvärr!

Solnedgången speglas i havet och återkastas mot stora molnmassiv. Jag går upp till byn och gör några visiter hos unga familjer. Fyra nya hem är byggda sedan min förra vistelse på ön. Tre av dem har den vanliga formen av utbyggnad till föräldrars eller svärföräldrars hyddor. Ett är nytt hem med arkitektur som påminner om de äldre husen, men utan eldstad, man litar på gastuberna. Alla har rymliga kök och fina dagrum och WC. Det är endast tre hus kvar med stråtak. Samtliga är bebodda av äldre människor. Robert Lavarello's maka, Johnnie Repetto och David Hagan. Samtliga dessa hus tillhör de äldre byggnaderna. Asbestskivor, korrugerad plåt är de nya materialen! Alla hem är bekväma interiörer som är formade efter likartade mönster. Möblerna är till största del stolar och sängar som man erhöll i UK. Alla nedsuttna, men snygga på ytan. De unga som bildar egna hem kan erhålla lån från Administrationsfonden, som amorteras av i långsam takt. Räntan på lånet är 2%. En present som bara fåtal av öborna förstår.

Flera hem bär prägel av ”välstånd”, med prydnadsblomster av plast och hiskliga storblommiga tapeter. Alice och Sids hem har dock ännu karaktär av gammalt, enkelt tristanhem. Från flera familjer får jag gåvor. Unga Jimmy Glass har målat åtta ägg; pingvin, albatross-ägg – med motiv från Tristan. Han har också målat flera kuvert, med tristanmärken – han har talang! Det är en generös gåva. När jag säger att det är för mycket, menar han att när jag har vänner, som kanske uppskattar dem.

Middag hos mina vänner Alice och Sid. Fiskfiléer av Five-Fingers. Delikatess. Samvaro tills plötsligt mörkret omsluter oss. Ingen midnattsmässa för oss!

Söndag den 3 April. Påskdagen.

F.M.V Tristania kom in på redden under gårdagen. Hon är klar att segla till Cape Town med fulla frysrum efter tre månaders fiske runt Gough Island, Nightingale och Inaccessible. Skepparen "Washie" Warren är mån att komma hem till sin lilla familj, men det återstår ännu något arbete med larmsystemet vid Factory. Under påskdagen är det bara Joubert, experten, som pysslar med tekniska detaljer. Fartyget hivar ankar för att sätta några linor på andra sidan av ön, han begagnar tiden för att fylla det sista tomrummet. Avsegling sker troligen under måndagen. En vemodig stämning fyller mig inför avskedet.

Jag är vaken före dagningen, går ut för att se små lampor lysa de tidiga öbor som vandrar ut till de västra beteslanden för att mjölka sina kor. De flesta är ute innan dagsljuset kommer. För att finna sina kor har de hjälp av hundarna, men många har lärt korna att lystra till sina namn.

När ljuset sakta kommer ser jag att de östra bergen är svepta i tunga molnridåer. Havet har ett vänligt utseende. Det är sydlig vind och ett läbälte sträcker sig ut från ön, dyningen är ännu hög, men det är inga brott i hamnen.

Kyrkan

Kyrkans spröda klocka pinglar vid 07.30. det är gudstjänst. Små grupper syns på vägarna nära kyrkan. Fullsatt av alla åldersgrupper. Gudstjänsten sker med många krusiduller, som troligen är högkyrkliga, och många psalmer. Nattvarden utdelas, alla knäböjer, harklande och hostande. Jag står utanför kyrkan för att få några bilder av församlingen när de lämnar den låga anspråkslösa byggnaden. Idag är det slut med fastan och en feststämning vilar över byn. Alla är pyntade i fina kläder, särskilt är barnen utsyrda.

Efter kyrkdags samlas man hos varandra för lätt frukost, eller en liten pjolter, trots den tidiga timmen.

Jag går till Alice och Sid, som vi har för vana, förr när jag varit på ön. Alla man möter önskar ”Happy Easter” med handslag eller kindpuss. Avlägger några visiter i de pyntade hemmen. Från flera hus hörs bandspelarna, men det är inte psalmer som ljuder. När man kommer in i ett hem bjuder husfadern gästen att stiga in i The Frontroom. Efter belevad tystnad eller stilla samtal kommer frågan vad man önskar förtära – alla tycks ha drycker, från sherry, whisky, brandy till Lemon Juice. Jag går till Lars Repetto för att se hans ”Slides”, han fick en liten kamera av mig vid sista besöket, den har han lärt sig sköta med omsorg. Men inga bilder var unika.

Dagens festlunch måste jag deltaga i hos Pam och Bas, ”Måste” låter negativt men jag har hela tiden avstått från luncher, tillsammans med gamla Aunty Martha, Gertie Lavarello, Sid och Alice och familjen. Det är Stuffed Mutton, med rågade fat, som man har i knäet. Samtal om tider som varit. De gamla påstår att ölivet var bättre förr – man har glömt de magra åren, som fanns i alla hem.

Min dag är helt präglad av de frågor jag ställer till mig själv angående denna resa. Varför? Vilket resultat kan jag erhålla efter denna korta visit? Varför var jag så ivrig att återse denna miljö och mina vänner? Jag har inte haft sinnesro att öppna målarväskan, mina anteckningar är bara sporadiska noter, ändå tycker jag att jag fått en ny dimension av min uppfattning om ön – och kanske har jag mognat när det gäller mitt eget jag och mitt förhållande till Ingrid. Det känns som ett nytt värde i livet.

Prästen har öppet hus från klockan 16.00, en ström av öbor vandrar mot huset, inte alla vid samma tidpunkt. Jag sitter där en stund och undfågnas med ett glas vermouth – enligt ötradition är ett stort bord placerad mitt i rummet med snacks av alla former. Gäster kommer och går i ström, alla lämnar små paket med olika innehåll, från en pundsedel till frimärken och strumpor. Det är gåvor till barnet som döptes under natten. Prästfamiljens egna

ungar gnäller och klänger på modern med störande intryck.

Kvällen sänker sig sakta över samhället. Jag går till Sid och Alice för en uppbyggelsestund och för att lämna ett brev, som de får öppna först när jag lämnat ön. Innan mörkret faller gör jag en långsam vandring, ensam! Med Sid och Alice förståelse. The Upper Road, jag njuter av sceneriet, hör rösterna från hemmen, tappar som gal, kor som råmar och The Muttonbirds, som flyger in mot sina nästen vid fjället. En skymningskör & farväl.

Måndag den 4 April. Annandag påsk.

Gråmorgon med väldig molnbank över östra horisonten. Vinden är styv SO och havet är fräsande vitt med ilska brott, som börjar bryta mot hamnen. Det känns i luften att det är avsegling – om vädret medger att komma ut ur hamnen. Det är alltid en fråga som är obesvarad intill den sista halvtimmen – därför är packning och avsked alltid förenat med spänning. En ström av budbärare knackar på min dörr för att överlämna små paket, insvepta i tidningspapper – det är strumpor, tröjor och luvor, alla försedda med små lappar med Love från givaren och familjen. En del strumpor är stickade med den köpull som man saluför i butiken, den kommer från Cape Town – och den gåvan har mindre värde för mig. Men den är intressant genom att den visar att åtskilliga hushåll inte uppehåller den gamla seden att spinna sin egen ull. Det är bekvämare att inhandla den sämre produkten – och kanske lägga ullen från de egna fåren i potatisåkrarnas fåror, när man börjar spadvända landen.

Jag packar för avresa, för att vara redo i händelse av - ? Sidney kommer ned, som han alltid gjort, för att vara till hjälp, Alice följer med Sid. Hennes min är som en sörjande Madonna, och hennes röst är bedrövad, hon vill ha mina använda skjortor och kalsingar för att allt mitt bagage skall vara i bästa ordning. Under förmiddagstimman tvättar hon 2 skjortor, 2 par strumpor och lagar håll, samt ett par underkläder. En säck potatis (94) vill Sidney tillfoga

Hummerburar på fartyget Tristania

för min vistelse i Cape, men den lyckas jag avvärja! Basil har dock gjort i ordning en stor kartong djupfrysta Crawfishtails, som han insisterar att jag skall medföra hem till Ingrid. Det är en kartong om 10kg. Hur skall den fraktas genom världen?

Innan jag är hemma har flera värmeböljor stekt mig och min last! Men kanske den kan komma till glädje på havet under hemseglaten, som hägrar. Ingrid måste förstå mitt problem.

Vinden ökar och molnbanken längs östra kusten har utvecklats till ett oväder som piskar över hav och land – vid Stony Beach, men byn ligger i regnlä. F.M.V Tristania sänder radiomedd. Till Factory att hon bärgar sina sista ”traps” i hårt väder och därefter gör sjöklart och kommer upp till samhället för att hämta de 4 passagerare som skall följa med till Cape Town, skepparen Peter ”Washie” Warren är ivrig att få dem ombord. Han vill inte förlora tid eftersom alla ombord är ivriga att komma hem efter tre månaders arbete i storhav. Alla dagar som fiske har varit möjligt har man haft sina linor och kassar ute. Factory-barge är Stand By, med de bästa båtmännen redo. Alla väntar på att ”Tristania” skall komma in på redden. Jag hinner göra en sista vandring upp till gamla David Hagan och hans Lizzie, de bor i ett av de äldsta husen och allt har bibehållit sin gamla karaktär, inklusive dem själva. En nästan biblisk enfald över deras skrynkliga ansikten. En stark lukt av fågelolja, fisk och ull impregnerar finrummet, där de sitter i den gamla soffan, för 100 år sedan var den av öns klenoder. Det är ett tristanhem som skiljer sig från de nya moderna husen, allt är slitet och nött – men miljön har ”värme” som kommer från de gamlas sinne. Deras dotter Angela

Bosättningen sedd uppifrån berget

är något efterbliven, hon har tjänst som städerska vid sjukhuset och en trognare ”polererska” har aldrig funnits vid ett sjukhus, hon är föräldrarnas stöd dessutom. Detta hem visar också den nutida nivåskillnad, som existerar inom dagens tristansamhälle. Från detta hem går jag till Aunty Martha för att säga ett kort farväl – även detta hem bär enkelhetens prägel. Hennes gammelvalkiga händer stryker tårar från ansiktet, när hon säger: ”Bless You and Your family and a safe return”. Från Martha Rogers låga hydda går jag till Lars och Trina Repetto i deras fina moderna hem, de är gran- nar till Aunty Martha och förser henne med hjälp och omvårdnad. Men hennes ensamhet kan ingen hjälpa. Jag ser att fartyget stampar i sjön på väg mot ankarplatsen, men jag hinner besöka old Joe och May Repetto – de har två, ogifta, vuxna döttrar, som har avlönade arbeten på ön. Det präglar hemmet, som är utökat och försett med alla moderna statusprydnader som tillhör ett nutida tristanhem. Döttrarna är duktiga, de håller en vacker blomstertäppa, de gräver potatisåkrarna och sköter kor och höns – och sköter om sina gamla

Roland ombord på en longboat

Havet har ökat sitt angrepp mot kusten. Vita brottsjöar slår över hamnpirarna och Tristania slingrar och kränger vid sin ankarplats.

Vi samlas hos Basil and Pamela för ett gemensamt vandra ned till hamnen. Allt mitt bagage har Sid och Bas bevakat och fört ned till båten. Den sista dagen på ön, avskedets stund är inne! Det känns i sinnet, även om jag försöker att visa en hurtig min. Jag får kramar och kindpussar innan jag äntrar ned i båten som hivar och slänger. Jag följer med första båten ut till fartyget. Att klättra upp för fartygssidans fallrep går snabbt och säkert, trots att det inte ser inbjudande ut. F.M.V. Tristania är ett litet arbetskepp om ca 600 ton, hon har legat ute i hårt arbete under ett kvarts år – och bär alla tecken därav. Rost överallt och den lukt som kommer från fisket. När man kokar fångsten, den läckra Crawfishen, en läckerhet för alla världens förnäma kök, så uppstår en obehaglig latrinluk, som hänger kvar runt skrovet och i dess innandömen. Skepparen "Washie", Peter Warren är en gammal vän sedan jag följde med honom i "Hilary", en mindre fiskeskuta. Han välkomnar mig

Inloppet till hamnen

varmt och säger att givit mig en egen hytt, under bryggan. Inne i brygghuset är allt ren och välmålat, vilket vittnar om hans stil och karaktär. Även chieffen, gamla Ned, är en tidigare bekant. Min hytt är $2\frac{1}{2}$ x 3 m. Två kojor av samma bredd som min kropp, och höga kanter som gör det omöjligt att falla ur kojor, men som komplicerar sänggåendet, när man skall vika in sig.

Från redan ser jag hur den östra delen av ön är inbäddad i svarta ovädersmoln medan byn ligger i lä undan molnen, ett dis vilar över bebyggelsen med bränningskransen runt hamnen som ökar. Byn ser ut som ett litet välhållet sanhälle, varsomhelst men fjället som hänger över husen ger en särskild karaktär åt bilden. Union Jack fladdrar från den stora stängen utanför The Hall. Alla hem bereder sig för aftonens dans, när alla flickor skall visa upp sina nya, hemsydda, kreationer. I nutid är dansen inte välbesökt av de äldre, de känner inte längre hemkänsla med de nya rytmerna, som kommer från bandspelare och ljudförstärkare. Det är alltid några bland den yngre generationen som påverkas av de drinkar, som finns i alla hem. Mellan danserna kilar man iväg till något av

hemmen och har några glas. Det var okänt förr i tiden att någon visade sig offentligt under påverkan av starka drycker. Enligt vad som sägs – är det vanligt idag. Jag har inte själv observerat detta. (Enstaka fall kunde jag iakttaga, men inte mer). Ombord gör man sjöklart och klockan 15.45 spelas ankaret hem. Vi svänger sakta stäven mot öster. Blåser tre långa signaler och styr ut från ön. Jag står länge kvar på bryggvingen och ser den långa utskjutande landbasen försvinna. Utmed öns östra kust är skådespelet dramatiskt olika. Havets brottsjöar stiger 100-tals meter upp mot branta fjällstup och regn döljer basen, väldiga kaskader sprutar ut från höglandet, med jordras och stenblock. Två sidor av samma ö, samma timme.

Tisdag den 5 April. 1983.

Så snart vi kommit ut till sjöss, under gårdagen mötte vi grov atlant-sjö, som grundligt ruskade om fartyget. Ideligen bröt sjön över stäven, men vi lunkade på. Natten nästan besvärlig, men kojens smala bredd gjorde att man låg inklämd och slapp glida omkring. Den nya dagen med grått hav och grå himmel. Grov motsjö och nedsatt fart. Albatrosser, petreller (Great Shearwaters) sotalbatrosser och black Noddy's runt fartyget i sedvanlig elegant glidflykt. Jag trivs bra ombord. Kocken är också en gammal bekant, som med omsorg sköter sitt arbete. Fina filéer av Five Fingers och Snoek, ibland Crawfish med majonäs. Jag håller mitt, tysta avgivna, löfte att vara måttlig, och nöjer mig ofta med soppan.

Om vädret inte blir alltför stormigt bör vi kunna nå Table Bay under måndagen den 11 april. Den dag som jag bokat in mitt rum på Hotel Helm Helmsley. Men detta är ovisst – 8 dagar från ön?

Mina medpassagerare är Jannie och Rina Joubert, han som skulle montera in alarmsystemet vid Fact. På ön. Trots att han arbetade varje timme under Tristan-tiden lyckades inte arbetet. Han får återvända ett annat år. En specifik passagerare är med oss ombord. För många år sedan tjänstgjorde en läkare vid namn Gooch på ön.

Hans son föddes där. Nu är ynglingen 19 år. Slutat skola och sändes ut till Tristan för att mogna – assumably. Fick bo hos Thomas och Vicky Glass. Jag ser honom vid matdags – utan tvivel en ung stackare som aldrig känt av ett hem. Han verkar skadad, kanske är det medfött. På Tristan sprang han mest efter de unga flickorna. Mycket dåligt anseende – men han måste dock tolereras i tre månader! Visade sig vara en olycka! Som öborna sa ”Without any maners at all”. Ynglingen tolererades på det sätt som allt måste tolereras på ön. Men han kan inte återvända, där finns måttet på tolerans. När jag talar om tolerans så tänker jag på några händelser inom öfamiljer. Inom f.d. Chief-islander Harold Green’s familj begåvades dottern med ett barn, ynglingen ’pappan’ var Persona non Grata för Harold. Inget äktenskap blev följden, barnet kvar i familjen hos mormor och morfar. Inom nästa år fick dottern nästa barn, en liten son, med samma far. Även detta barn lever i familjen väl omskött och båda har blivit uppskattade. Nu lever barnens fader ofta i familjen – blir det äktenskap? Under tiden får toleransen läka såren. Andra liknande exempel finns inom öfamiljer. Man tycks vänja sig vid födandet utanför äktenskapet. Kanske en barmhärtig utveckling för de unga kvinnor som blir dömda att leva ett liv utan make – eftersom överskottet av flickor är stort.

En av de sista dagarna hade jag ett samtal med Pamela Lavarello (Sid och Alice’s dotter) gift med Basil. En av öns 45-åriga kvinnor som är en ledare av naturliga skäl. Hon började tala om Ex-Pats en sorts överklass, som ofta kallades ”The Station-People”. De umgicks med varandra som regel, men ibland kunde någon öbo vinna deras gunst. Då uppstod ibland kritik mot favorisering. Ibland var öbön av den sorten att han helst berikade sig själv. Då blev även han utsatt för tyst mistroende. Nu menar Pamela att öborna har övervunnit sin skygghet, eller respekt, för den gruppen. Man har sina egna party’s utan att inbjuda ex-pats. De utgjorde tidigare en sorts finess vid kalasen. Den nuvarande administratörn har föga umgänge med öborna, därigenom vill han undvika att vara partisk i öfrågor. Men

han umgås med andra ex-pats, vilket noga observeras av de tongivande öborna. Det finns ett inslag i mindervärdeskomplex från Pams sida. Hon menar att det är svårt att finna konversationsämnen när de råkas vid möten. Det kan även vara svårt för en outsider att finna samtalsämnen, som ger båda parter nöje. Öbon är av tradition och konvention försiktig och avvaktande. Det är intressant att höra Pamelas åsikter om de tjänstemän, som förr var öns herrefolk. Delvis har hon en ny ställning, som maka till The Manager for The Factory. En viktig post i öns liv. Pamelas principer i livet domineras eljest av rättvisa, jämlikhet och motvilja mot intriger, plus motvilja mot lättja och högfärd. Alla dess karaktärsdrag gör henne värdig att vara en ny Frances Repetto. En av Tristans märkliga personligheter, som var död innan Vulkanen. Hon var den enda kvinna som de övriga öborna kallade Mrs. Repetto, när de talade om henne – hur hon bar sig åt för att uppnå dylik status är okänt. Men hennes osjälviskhet och sinne för rättvisa är omvittnat. Hon imponerade på alla outsiders, som kom till ön. France Repetto var Alice mormor!

En detalj som skadar Expats anseende är deras små interna tvister – och ibland egenheter. Alltid örnskarpt observerade av öborna.

Onsdag den 6 April.

Styv ostnordostlig motsjö. Men sol över vittoppat hav, där albatrosserna och storlirorna singlar i eleganta kurvor som påminner om åttor. Lång läsdag på akterdäck i mina Tristanpapper. Jag hänger också på bryggan och talar med "Washie" om deras fiske runt Nigh-tingale, Inaccessible och Gough Island. Från fartyget sätter man 7 linor med 20 raps på varje lina. Dessutom har man två mindre powerboats, som sköts av två män i varje båt, de fiskar med traps efter samma system som Tristanborna, alltså tinorna sätts ut individuellt. De mindre farkosterna används för att komma åt de grundvatten som fartyget inte kan nå in till. Arbetet pågår varje timme som vädret medger fångst. Tid är pengar och deras fiskebonus gör

Vågor i hamnen

att alla har en ambition – stor och snabb catch med fyllda rum. För att komma hem till Cape. ”Washie” anser att Gough Island är den bästa fångplatsen, men även där har The Crawfish minskat i nutid. Däremot har förekomsten av pälsälar och sjö-

elefanter ökat runt samtliga öar. De utgör dock inte något hinder för fartygets verksamhet – ingen jakt förekommer.

Enligt en ny lag skall all Crawfish, under visst mått, kastas tillbaka i havet. Den får inte tagas om hand av Factory. Peter Day hade möte på ön med alla fiskarena och förklarade meningen med denna skyddslag. Ömännen protesterade högljutt och begärde 75% ökning av inkomster vid fisket. De har svårt att förstå att det gäller deras egen framtid. Varifrån kommer kravet på 75%? Utifrån?

Torsdag den 7 April.

Grådag med överskyad himmel. Vinden är laber från NNE, med lång dyning. Fartyget slingrar med sugande rörelser. Varje fartyg har sin egen rytm i sjön, beroende på skrovform, lasttrimning och fart. F.M.V. Tristania är en bra båt i sjön, men hon har en egenhet, som Chiefen beklagar – hon vibrerar, en skakning som alltid finns i skrovet och som är tröttnande, eller irriterande!

”Washie” har BBC’s riktade nyhetssändning varje dag. Jag har intge hört nyheter från omvärlden på flera veckor, men det har inte förändrats, det är samma våldsdåd och konflikter som tidigare. Jag undrar vad slag av nyheter som skall nå mig med posten när vi kommer till Cape Town. Jag hann inte få något brev från Ingrid

och Torbjörn innan jag lämnade Cape Town, den 1 Mars.

Under veckan på Tristan hörde jag inte någon öbo tala om Stora Världen, annat än i sammanhang med någon av tristanborna, som vistades där. Tydligt är England många flickors dröm, medan ynglingarna tycks vara belåtna med sin lilla avskärmade värld. De har mer utlopp för aktivitet än flickorna – långbåtarnas färder, utflykter, fjället – puben med biljarden m.m. Förtäringen av starka drycker har påtagligt ökat bland de yngre männen, enligt vad man har berättat för mig. Det är delvis ovana och delvis oförstånd att handskas med den sortens stimulans. Egendomligt nog är de flesta unga män – icke rökare.

Vinden mojar under dagen, vilket betyder en ny vind innan kvällen. Stora moln över horisonten i nordväst. Barometern har fallit.

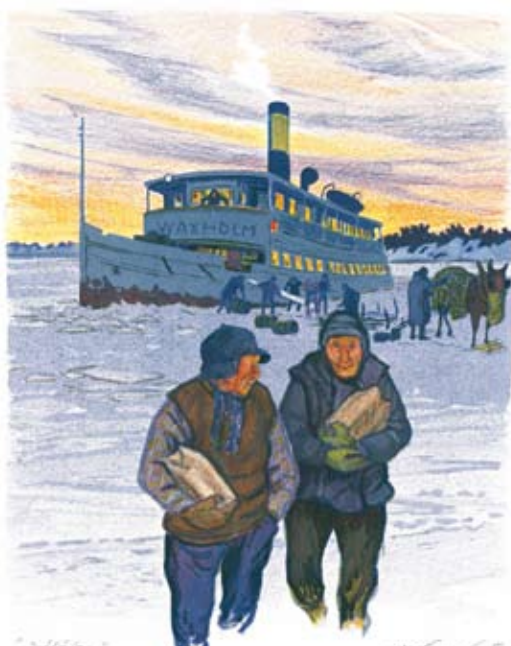
*Rolands sista bild från avfärden från Tristan
Blev sedan en litografi kallad "Tristan farewell"*

Serigrafier & Reproduktioner av Roland Svensson

roland S.

Välkomna att beställa på vår nya websida

www.rolandsvensson.nu

**Som medlem i Sällskapet Roland Svenssons Vänner
har du 20% rabatt på reproduktionerna.**

Broschyr och även konstverk kan också beställas
på tel 08-747 98 56 eller e-post: torbjorn@saltsjon.nu

Torbjörn Svensson & Pia Söderberg

Upplev svunna tider på

Skärgårdsmuseet

Hemsida: www.skargardsmuseet.org

Tel Stavsnäs 08-571 50214,

Nämdö 070-768 40 39.

Medlemsavgift 100 kr betalas till plusgiro 12 00 39 – 3

Hjärtligt välkommen!

VI SÖKER
FASTIGHETER
I SKÄRGÅRDEN

Kjell Johansson
FASTIGHETSBYRÅ

08-641 10 00

WWW.KJFAST.SE